

ПРИБЕРЕЖНЕ
БРИТАНСЬКЕ
ВОЛОДАРЮВАННЯ В
ІНДІЇ. ПОВСТАННЯ
СИПАЇВ. ОСТАННЯ
ТРЕТИНА ХІХ СТ.

Процес британського завоювання Індії, яка мала величезну територію і складалася з багатьох князівств, розтягнувся на багато десятиріч починаючи з другої половини XVIII ст. і практично завершився лише в 50-х роках XIX ст. Щоб захопити родючі землі, багаті торгові і ремісничі міста, підкорити працелюбний індійський народ, англійці використовували різні засоби: військову силу, дипломатичні маневри, хитрощі, підкупи знаті.

В ПЕРШІ ПОЛОВИНІ XIX СТ. АНГЛІЙЦЬ ВІСНОУЮТЬ ТІАГІАЦІ, ДЕ ВИРОЩУЮТЬ БАВОВНУ, ТЮТЮН, ЧАЙ ТА ІНШІ КУЛЬТУРИ, А НА ПЕРЕРОБКУ ЇХ ВІДПРАВЛЯЮТЬ ДО БРИТАНІЇ. ТАКИМ ЧИНОМ, ІНДІЯ ПЕРЕТВОРИЛАСЯ НА ДЖЕРЕЛО СИРОВИНИ ДЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ, ЩО ШВИДКО ЗРОСТАЛА. ЗАВДЯКИ ІНДІЙСЬКІЙ БАВОВНІ ПРАЦЮВАЛИ ЧИСЛЕННІ ТЕКСТИЛЬНІ ФАБРИКИ В ЛІВЕРПУЛІ, МАНЧЕСТЕРІ ТА ІНШИХ АНГЛІЙСЬКИХ МІСТАХ.

Грабіжницька політика англійців викликала обурення індійців. Така політика призводить до розорення селян, у яких відбирають землю під плантації.

1. створюються військові сили;
2. *солдати-сипаї* отримують непогану зарплатню, продовольчий пайок, уніформу;
3. англійці не втручаються у справи феодальної аристократії, князів;
4. частина буржуазії, торговців, що погоджувалася співробітничати з англійцями, стала провідниками англійських інтересів в Індії.

Повстання сипаїв.

ПОВСТАННЯ РОЗПОЧАЛОСЯ 10 ТРАВНЯ 1857 Р. НЕПОДАЛІК МІСТА ДЕЛІ. НАЙБІЛЬШОЮ СИПАЙСЬКОЮ АРМІЄЮ БУЛА *БЕНГАЛЬСЬКА*, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЯКОЇ ЗНАЧНО ПЕРЕВИЩУВАЛА ДВІ РАЗОМ УЗЯТІ ІНШІ АРМІЇ. СЕРЕД ЇЇ КОМАНДНОГО СКЛАДУ ПЕРЕВАЖАЛИ ВИХІДЦІ З АУДУ, ЯКІ, КРІМ ТОГО, НАЛЕЖАЛИ ДО ДВОХ ВИЩИХ КАСТ - *БРАХМАНІВ І РАДЖПУТІВ*. СИПАЇ-МУСУЛЬМАНИ ТЕЖ НАЛЕЖАЛИ ДО ВЕРХНІХ СОЦІАЛЬНИХ ВЕРСТВ.

КОРПУС БЕНГАЛЬСЬКИХ САПЕРІВ ТА МІНЕРІВ У 1879 РОЦІ

НАПЕРЕДОДНІ ПОВСТАННЯ В ІНДІЇ СЕРЕД СИПАЇВ ПОШИРИЛИСЯ ЧУТКИ ПРО НАСИЛЬНИЦЬКЕ НАВЕРНЕННЯ ІНДУСІВ І МУСУЛЬМАН У ХРИСТІЯНСТВО. СОЛДАТАМ РОЗДАЛИ НОВІ НАБОЇ ДО ГВИНТІВОК, ЯКІ БУЛИ ОБГОРНУТІ В ПАПІР, ПРОСЯКНУТИЙ ВОЛОВИМ ТА СВИНЯЧИМ САЛОМ. ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НАБОЇВ СОЛДАТИ МУСИЛИ НАДКУШУВАТИ ПАПЕРОВУ ОБГОРТКУ ЗУБАМИ, А ЦЕ ЗАЧІПАЛО ЇХНІ РЕЛІГІЙНІ ПОЧУТТЯ, ОСКІЛЬКИ МУСУЛЬМАНИ НЕ ВЖИВАЮТЬ СВИНИНИ, А ІНДУСИ - ВОЛОВОГО М'ЯСА.

ПРИДУШИВШИ ПОВСТАННЯ СИПАЇВ,
ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРОВЕЛА ДЕЯКІ
РЕФОРМИ, МЕТОЮ ЯКИХ БУЛО УСУНЕННЯ
ВСЬОГО ТОГО, ЩО ВИКЛИКАЛО
НАЙБІЛЬШЕ ОБУРЕННЯ ІНДІЙЦІВ. У 1858 Р.
БУЛО ЛІКВІДОВАНО ОСТ-ІНДСЬКУ
КОМПАНІЮ. ІНДІЯ ПЕРЕЙШЛА ПІД ВЛАДУ
КОРОНИ. ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОР ІНДІЇ
ПОЧАВ НАЗИВАТИСЯ ВІЦЕ-КОРОЛЕМ.
ПОЛІТИКУ КОЛОНІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРОВОДИЛА РАДА МІНІСТРІВ.

* * *

У 1876 Р. КОРОЛЕВА ВІКТОРІЯ СТАЛА
ІМПЕРАТРИЦЕЮ ІНДІЇ.

ПІСЛЯ ПРИДУШЕННЯ ПОВСТАННЯ СИГЛАЇВ У КРАЇНІ АНГЛІЙСЬКА ВЛАДА ПРИЙНЯЛА ЗАКОН ПРО ПОСТІЙНУ ОРЕНДУ.

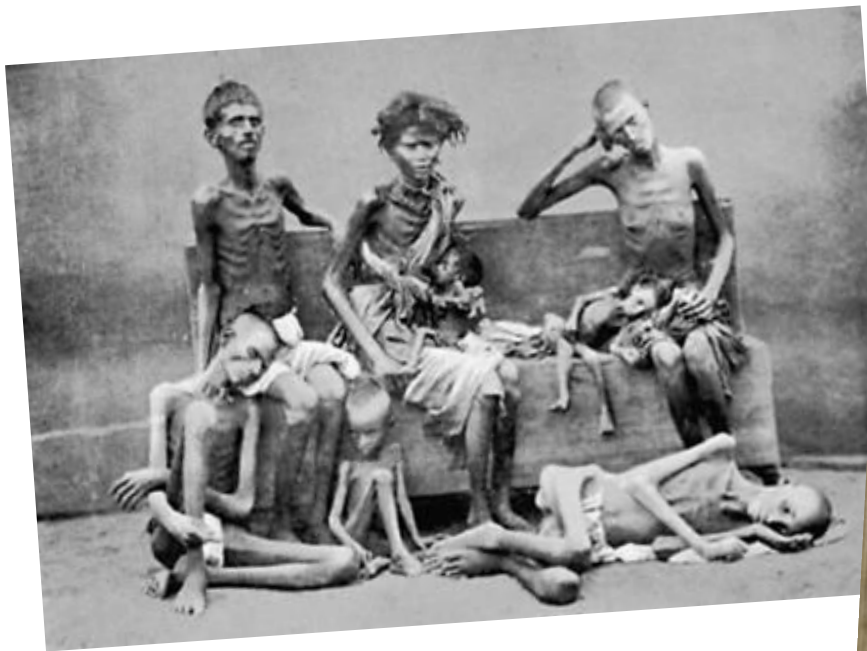
ЗА ЦИМ ЗАКОНОМ СЕЛЯНИН-ОРЕНДАР МІГ СТАТИ ВЛАСНИКОМ ОРЕНДОВАНОЇ ЗЕМЛІ, ЯКЩО МІГ ДОВЕСТИ В СУДІ, ЩО САМЕ ЦЕЙ НАДІЛ ВІН ПОСТІЙНО ОРЕНДУВАВ УПРОДОВЖ НЕ МЕНШІ ЯК 13 РОКІВ. ЦЕЙ ЗАКОН УПОРЯДКОВУВАВ ЗАПЛУТАНУ І СКЛАДНУ СИСТЕМУ АГРАРНИХ ВІДНОСИН, СТВОРЕНУ КОЛОНІЗАТОРАМИ НА ОСНОВІ ЗБЕРЕЖЕННЯ СЕЛЯНСЬКОЇ ГРОМАДИ І ТРАДИЦІЙНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ.

Індійське суспільство поділялося за релігійними, кастовими та національно-мовними ознаками.

НАПРИКІНЦІ ХІХ СТ. ПОЧАЛА ФОРМУВАТИСЯ НАЦІОНАЛЬНА ПРОМИСЛОВІСТЬ. НА 1911 Р. В ІНДІЇ НАЛІЧУВАЛОСЯ 200 ТЕКСТИЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ, ЯКІ НАЛЕЖАЛИ НАЦІОНАЛЬНОМУ КАПІТАЛОВІ. НАЙБІЛЬШИМ ІНДІЙСЬКИМ ПІДПРИЄМЦЕМ БУВ ТАТА. ПРОМИСЛОВЕ ВИРОБНИЦТВО БУЛО РОЗВИНЕНЕ СЛАБО. РОБІТНИКИ СТАНОВИЛИ 1% НАСЕЛЕННЯ. ЗА ПЕРШЕ ДЕСЯТИЛІТТЯ ХХ СТ. КІЛЬКІСТЬ ЗАЙНЯТИХ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ ЛЮДЕЙ НАВІТЬ ЗБІЛЬШИЛАСЯ З 66 ДО 72%. ЦЕ СТАЛОСЯ ЧЕРЕЗ ВТЕЧУ МІСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ З МІСТ, ДЕ БУЛО ЗРУЙНОВАНО ТРАДИЦІЙНИЙ УКЛАД (РОЗОРЕННЯ РЕМІСНИКІВ), А НОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ НЕ ЗМОГЛА ПОГЛИНУТИ ВСІХ, ХТО ВТРАТИВ ЗАСОБИ ДО ІСНУВАННЯ.

МІСТА ПЕРЕТВОРИЛИСЯ НА ЦЕНТРИ ГОЛОДУ І
ЗЛИДНІВ, ТОДІ ЯК У ХІХ СТ. ТАКИМИ ЦЕНТРАМИ
БУЛИ СЕЛА. ПРОТЯГОМ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ 1876-78
ЗАГИНУЛО ВІД 6,1 ДО 10,3 МЛН ЧОЛОВІК, ПІДЧАС
ІНДІЙСЬКОГО ГОЛОДУ 1899-1900 ВІД 1,25 ДО 10 МЛН
ЧОЛ.

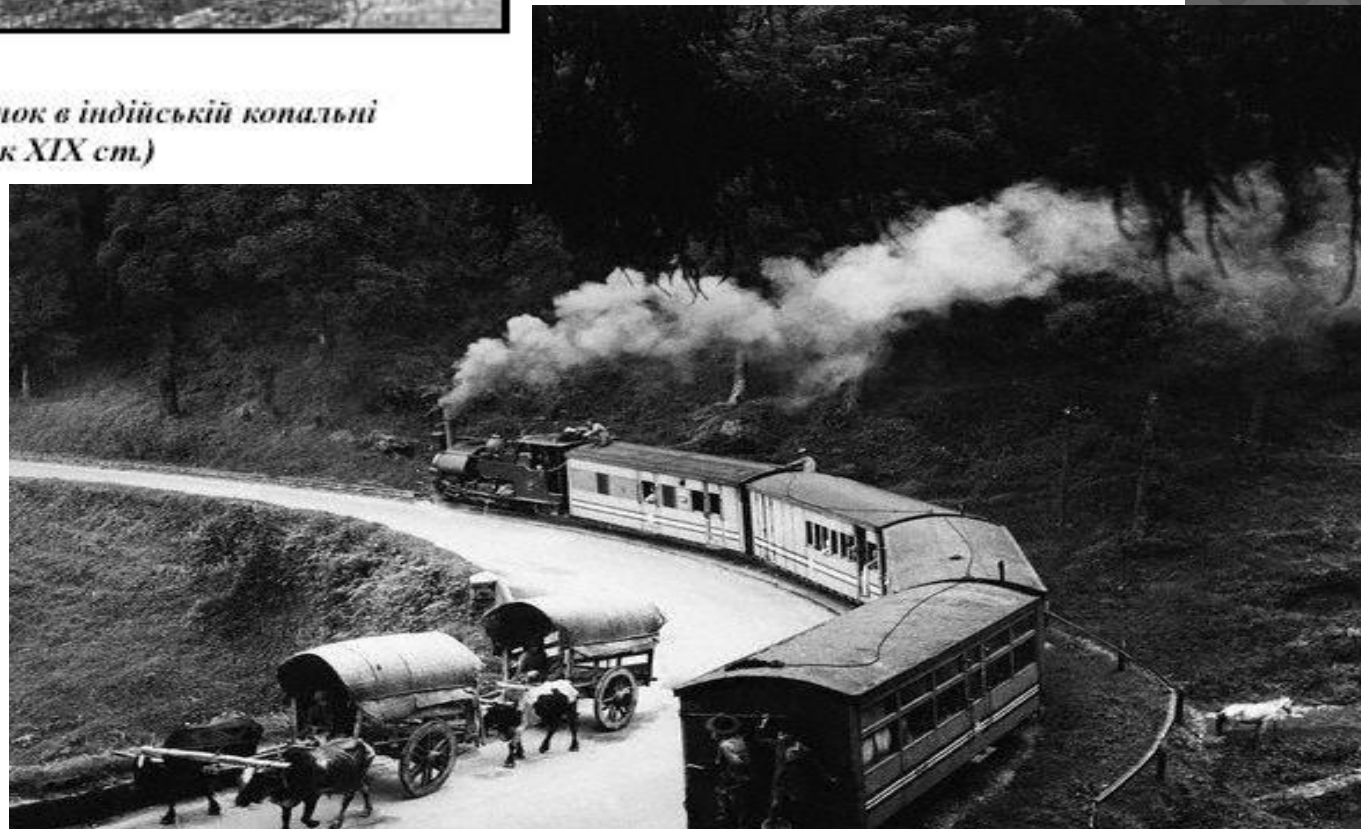

В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ ХІХ СТ. ІНДІЯ СТАЄ НАЙЦІННІШОЮ ТА НАЙПРИВАБЛИВІШОЮ КОЛОНІЄЮ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ. ЯК І РАНІШЕ, З ІНДІЇ ЕКСПОРТУЄТЬСЯ СИРОВИНА ТА ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ, ВВОЗЯТЬСЯ ВИРОБИ ПРОМИСЛОВОСТІ, ЗРОСТАЄ ТОВАРООБІГ. АНГЛІЙСЬКІ ПІДПРИЄМЦІ ВСЕ АКТИВНІШЕ ПОЧИНАЮТЬ ВВОЗИТИ ДО ІНДІЇ КАПІТАЛИ, ЗДІЙСНЮВАТИ ДУЖЕ ВИГІДНІ ІНВЕСТИЦІЇ, БУДУВАТИ ТЕКСТИЛЬНІ ФАБРИКИ НА МІСЦІ. АДЖЕ ЦЕ ДОЗВОЛЯЛО ЕКОНОМИТИ НА ТРАНСПОРТНИХ ВИТРАТАХ ТА ЗАОЩАДЖУВАТИ НА ЗАРПЛАТНІ РОБІТНИКАМ.

БУДІВНИЦТВО ФАБРИК, ЗАЛІЗНИЦЬ, ШАХТ І КОПАЛЕНЬ, ДЕ ВИДОБУВАЛИ ВУГІЛЛЯ І РУДУ, СПРИЯЛО ПОЯВІ НОВОГО ПРОШАРКУ В ІНДІЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ -ПРОМИСЛОВИХ РОБІТНИКІВ.

*Рис. 3. Індія. Праця жінок в індійській копальні
(малюнок XIX ст.)*

НАЙБІЛЬШУ ПАРТІЮ - ІНДІЙСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ КОНГРЕС (ІНК) БУЛО ЗАСНОВАНО
В 1885 Р. АНГЛІЙЦІ ДОЗВОЛИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЦІЄЇ
ПАРТІЇ, ОСКІЛЬКИ ЇЇ КЕРІВНИЦТВО ОБРАЛО НЕ
РЕВОЛЮЦІЙНІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ, А ТАКТИКУ
ПОСТУПОВОГО ТИСКУ НА ВЛАДУ ДЛЯ
ЗАДОВОЛЕННЯ СВОЇХ ВИМОГ.

У ПЕРІОД ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
КАПІТАЛІЗМУ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ АЗІЇ
ВІДБУВАЄТЬСЯ ПЕВНА ЗМІНА КОЛОНІАЛЬНИХ
МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ, ВОНИ СТАЮТЬ
ЦИВІЛІЗОВАНИШИМИ.

ЛІВЕ КРИЛО В ІНК ОЧОЛЮВАВ Б. ТІЛАК (1856-1920), ЯКИЙ ПОХОДИВ ІЗ СІМ'Ї БРАХМАНА. ВІН ЗАКІНЧИВ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ; ВИСТУПАВ ЗА ПОВНУ ЛІКВІДАЦІЮ АНГЛІЙСЬКОГО КОЛОЇАЛЬНОГО ПАНУВАННЯ, АЛЕ МИРНИМИ ЗАСОБАМИ; БУВ КАТЕГОРИЧНИМ ПРОТИВНИКОМ СОЦІАЛЬНИХ РЕФОРМ, ЗАКЛИКАВ ПОВЕРНУТИСЯ ДО НАЦІОНАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ - ПІДУЇЗМУ. ТІЛАК СУВОРО ДОТРИМУВАВСЯ КАСТОВИХ ЗАКОНІВ, ОРГАНІЗОВУВАВ РЕЛІГІЙНІ СВЯТА. ЗА СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ 1897 Р. БУВ ЗАСУДЖЕНИЙ АНГЛІЙЦЯМИ ДО КАТОРЖНИХ РОБІТ. ПРОТЕСТИ СВІТОВОЇ ТА ІНДІЙСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ЗМУСИЛИ КОЛОЇЗАТОРІВ ЗВІЛЬНИТИ ТІЛАКА.

МЕТА НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ:

ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ РУХУ; ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО КАПІТАЛУ; ВИСТУПИ РОБІТНИЧОГО КЛАСУ ЯК САМОСТІЙНОЇ СИЛИ; ПОСИЛЕННЯ ВИСТУПІВ СЕЛЯН ПРОТИ ФЕОДАЛЬНИХ ПОРЯДКІВ; ПОЛІТИКА КОЛОНІЗАТОРІВ, ЗОКРЕМА ВІЦЕ-КОРОЛЯ КЕРЗОНА. НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. КЕРЗОН ПРИЙНЯВ НИЗКУ ЗАКОНІВ, ЯКІ СТАЛИ ПОШТОВХОМ ДО МАСОВИХ ВИСТУПІВ НАСЕЛЕННЯ: РОЗПУСТИВ ВИБОРНИЙ МУНІЦИПАЛІТЕТ У КАЛЬКУТТІ; ВДВІЧІ ЗБІЛЬШИВ ПЛАТУ ЗА НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ; ПРИЙНЯВ ЗАКОН ПРО ПОДІЛ БЕНГАЛІЇ НА ДВІ АДМІНІСТРАТИВНІ ОДИНИЦІ. ГОЛОВНИМИ ЦЕНТРАМИ МАСОВИХ РУХІВ СТАЛИ БЕНГАЛІЯ, ПЕНДЖАБ І БОМБЕЙ. НА ПРОПОЗИЦІЮ ІНК 16 ЖОВТНЯ 1905 Р. В БЕНГАЛІЇ БУЛО ПРОВЕДЕНО Й ПІДТРИМАНО ВСІЄЮ КРАЇНОЮ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАУР НА ЗНАК ПРОТЕСТУ ПРОТИ ПОДІЛУ БЕНГАЛІЇ.

РОЗПОЧАВСЯ РУХ "СВАДЕШ" - БОЙКОТ АНГЛІЙСЬКИХ ТОВАРІВ. В УМОВАХ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПІДНЕСЕННЯ ІНК ВИСУНУВ ГАСЛО "СВАРАДЖА" - НАДАННЯ ІНДІЇ САМОУПРАВЛІННЯ В МЕЖАХ БРИТАНСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА КШТАЛТ КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ. КУЛЬМІНАЦІЄЮ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ СТАВ ПОЛІТИЧНИЙ СТРАЙК У БОМБЕЇ В ЛИПНІ 1908 Р.

У роки першої світової війни в індійському національно-визвольному русі помітною постаттю став Могандас Карамчанд Ганді(1869-1948). Люди називали його Махатмою - великою душею. Він прибув до Індії з Південної Африки, де набув досвіду в організації специфічної форми національно-визвольної боротьби - "ненасильницького неспівробітництва" з владою. Ця форма боротьби - "сатьяграха" (впертість в істині) була відпрацьована Ганді в Південній Африці під час боротьби проти расової дискримінації індійських іммігрантів.

Рух Сатьяграха

Дякую за Перегляд!